

Proč zanikla keltská civilizace?

Mohla změna klimatu způsobit zánik vyspělé civilizace? Jak vlastně můžeme zjistit, co k jejímu kolapsu vedlo? Žáci pomocí písemných a archeologických pramenů, klimatických modelů i hypotetických výpovědí Keltů pátrají po tom, co stálo za zánikem keltské civilizace.

Délka: 45 minut

Věk: 6.–7. třída

Předměty: dějepis

Typ: lekce

Vytvořeno: 20. 6. 2023

Autor/ka: Andrea Vaníčková, ZŠ a MŠ Černovice, [Učitelé za klima, z. s.](#), vytvořeno pro [Člověk v tísni, o. p. s.](#)

Pomůcky: dataprojektor, počítač, doprovodná prezentace (příloha 1), pracovní listy pro každého (příloha 2), řešení pracovního listu (příloha 3), psací potřeby

Vzdělávací cíle:

- Žák analyzuje příčiny kolapsu keltské civilizace na konci doby železné.
- Žák porovná současnou klimatickou krizi s klimatickou změnou v době keltského osídlení.

Postup:

1. Evokace (10 min)

Jako evokace slouží první tři cvičení z pracovního listu (příloha 2). V průběhu lekce žákům postupně promítejte doprovodnou prezentaci (příloha 1).

Nejdříve seznámte žáky s badatelskou otázkou „Proč zanikla keltská civilizace?“ (1. snímek prezentace). Postupně čtete zadání prvních tří úkolů a nechte žáky odpovídat na otázky buď samostatně, anebo je diskutujte společně. U 3. úkolu promítněte žákům vymyšlený post na sociálních sítích (2. snímek) a zjistěte, co si žáci myslí.

Správné odpovědi:

3. úkol: A, B.

TIP: Pokud máte více času, rozveďte 2. úkol v diskusi. Nechte žáky rozmístit se po třídě podle toho, jaké ze slov uvedených v pracovním listu podle nich nejvíce vystihuje sousloví „kolaps civilizace“. Slova napište na papír a rozmístěte je po zemi, jeden papír nechte prázdný – tam si stoupnou ti žáci, kteří mají jiné, vlastní slovo. Následně je nechte si o tom popovídat ve skupinách dle zvolených slov a pak sdílejte důvody, proč si stoupli zrovna k danému slovu, v celé třídě.

2. Práce s mapou a písemnými prameny (5 min)

Ukažte žákům mapu (3. snímek), nechte je prozkoumat ji a odpovědět na otázky ve 4. a 5. úkolu pracovního listu.

Správné odpovědi:

4. úkol: a) ne; b) ne; c) ano; d) ano

5. úkol: Ne, na našem území se v tomto období žádné germánské kmeny neusazovaly. Byli zde Keltové, kteří svá sídla postupně opouštěli.

3. Práce s archeologickými nálezy (5 min)

V dalším kroku nechte žáky pracovat s archeologickými nálezy. Nejdříve jim ukažte 4. snímek prezentace, aby si dokázali představit oppidum a nechte je vypracovat 6. úkol v PL.

Následně jim promítněte graf na 5. snímku a nechte je určit, kdy byla oppida opuštěna (7. úkol PL).

Správné odpovědi:

6. úkol: *Ne, na sídlištích se nenašly žádné známky bojů.*

7. úkol: *a) 110 př. n. l.; b) 50 př. n. l.*

4. Vývoj klimatu (10 min)

Vyzvěte žáky, ať pomocí dvou grafů prozkoumají klima v době železné. Graf 2 (6. a 7. snímek) znázorňuje teplotu ve sledovaném období (8. úkol), graf 3 (8. snímek prezentace) znázorňuje množství srážek (9. úkol).

Nechte žáky, ať zjištěné informace ze všech grafů porovnají s tvrzením autora instagramového postu (10. úkol).

Správné odpovědi:

8. úkol: *a) o 0,5 °C vyšší; b) ochlazení*

9. úkol: *a) vyšší, v jarních měsících; b) Více srážek v jarních měsících škodí klíčení obilí, zrno začíná hnít. Když navíc poklesne teplota, obilí klíčí pomalu a hůře dozrává. Když je takový rok výjimečný, zvládne ho společnost ustát. Pokud se ale opakuje, zdroje se ztenčují a společnosti začínají docházet zdroje potravy.*

10. úkol: *vyvracejí*

5. Výpovědi Keltů (10 min)

Nechte žáky, ať si každý přečte výpověď jednoho Kelta (9. snímek prezentace, 11. úkol). Až zjistí, co ho trápí, obejdou spolužáky a doplní výpovědi zbylých Keltů. Je možné také rozdělit žáky do čtveřic, kde si každý vybere jednu postavu a vzájemně si popíšou, co zjistili.

6. Odpověď na otázku „Proč zanikla keltská civilizace?“ (5 min)

Na závěr žáky vyzvěte, ať pomocí získaných informací odpoví na úvodní otázku „Proč zanikla keltská civilizace?“ (10. snímek prezentace, 12. úkol). Žáci se rozhodnou, zda měl autor příspěvku pravdu a proč, a pokusí se srovnat současnou klimatickou krizi s proměnou klimatu v době zániku keltské civilizace.

Správné odpovědi:

12. úkol: *a) mýlil se; b) ochlazení a vyšší srážky na jaře (změna klimatu), neúroda, vykácení lesů; c) Příčinou současné změny klimatu je lidská činnost, zatímco v době Keltů se jednalo o přirozené proměny klimatu. Dnes má klimatická změna jednoznačně globální charakter a probíhá mnohem rychleji než tehdy.*

Zdroje:

BAXOVÁ, Jana. Závist: Slavné keltské oppidum posiluje komunikaci. In: EPOCHANACESTACH.CZ [online]. [cit. 2023-06-20].

Dostupné z: <https://epochanacestach.cz/zavist-slavne-keltske-opiddum-posiluje-komunikaci/>

DANIELISOVÁ A. „A pak se potichu vytratili...“: zánik keltské civilizace v Čechách z pohledu archeologie. In.: Bárta, M. Kolaps a regenerace: cesty civilizací a kultur: minulost, současnost a budoucnost komplexních společností. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-2036-9.

DANIELISOVÁ, A. a MILITKÝ, J. Pozdně laténské spony z oppida Třisov, získané povrchovou prospekci v letech 2008–2013. Archeologické rozhledy. 2014, 66(1), 40–66. ISSN 0323-1267.

VENCLOVÁ, N. a DRDA, P. Archeologie pravěkých Čech. Praha: Archeologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-86124-80-3.

Přílohy:

Příloha 1: Prezentace

Příloha 2: Pracovní list

Přílohu 1 naleznete ve formátu powerpointové prezentace ke stažení na tomto odkaze:

<https://ucimoklimatu.cz/vyukove-materialy/proc-zanikla-keltska-civilizace/>

Ministerstvo životního prostředí

STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Tento projekt je spolufinancován
Státním fondem životního prostředí ČR
na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.
www.mzp.cz www.sfzp.cz